

Celkem nutno uznati píli autorovy práce a snahu informovati se, pokud možno úplně, o otázkách prací dotčených, a práci neubere ceny ani, že autor nevyčerpal všude vše, jak bychom si přáli, ani že tu a tam ve vedlejších otázkách dal se svésti na zcestí.

J. Kapras.

Právní dějiny české a slovanské.

Sedláček A., Zbytky register králův římských a českých z let 1361—1480.
— Historický archiv České Akademie č. 30. V Praze 1915. Stran 375.

Otázka register královské české kanceláře patří k oněm, kleré u nás definitivně dosud nejsou rozřešeny. První jejich počátky, doba vzniku a poměr k deskám zemským jsou nejasny. Ani práce Čelakovského (O domácích a cizích registrech 1890) ani poznámky Redlichovy (Die aeltesten Nachrichten über die Prager Stadtbücher u. die böhmische Landtafel, Mit. oest. Inst. XXXII.) nepodaly nám vysvětlení k těmto otázkám, proti kterému by nebylo lze činit vážných namitek. Otázku tu nebude ani později lze tak snadno řešiti, poněvadž ze starších register zachovaly se jen nepatrné zlomky v originále, a něco mále známe odjinud. Sedláček pokusil se nyní o to, sebrati z register královské české kanceláře to, co se nám z let 1361—1480 zachovalo. Zachovala se nám jen v originále registra Karlova z let 1360—1361 (v archivu drážďanském vyd. Glafey v Anecdotorum collectio 1734) a Sigmundova z let 1436—1437 (v archivu roudnickém, uveř. Čelakovský I. c. jako přílohu). Mimo to z doby předhabsburské jest zachována ještě jedna kniha register Vladislavových z let 1498—1502 (vyd. v Archivu čes. XVIII. Teige). Vedle těchto originálních register zachovaných máme však řadu větších nebo menších sbírek výpisů z register, z nichž některé otiskl již Čelakovský ve svrchu uvedeném pojednání jako přílohy. Sedláček nyní pilně sebral veškery tyto pozůstatky, které vypočetl a sepsal v úvodě, sestavil přehled knih registrových, pokud o nich máme zprávy, a pokusil se se zdarem, překonav veliké obtíže, známé zápisy registraturní umístiti tam, kam patří.

Prací svou vytvořil nám Sedláček dílo, které také právním historikům dobře poslouží, a v němž uložen vzácný materiál pro všechny otázky a stránky české historie oněch let. Bylo by zcela zbytečno obsah ten teprve blíže vypočítavati. — Uspořádání díla jest dle jednotlivých knih registraturních, uvnitř zápisy jsou zařaděny k foliím, na kterých byly uvedeny; kde folio není známo, jsou připojeny k příslušným rokům a dnům, kam by asi patřily. Jednotlivé zápisy jsou číslovány běžnými čísly, aby dle těchto čísel mohly byti citovány. K zápisům připojil vydavatel své poznámky, obsah listu objasňující a případně na další literaturu odkazující. — Nepřehledným činí knihu a citování stěžují vsuvky nečíslované běžnými čísly, nýbrž samostatně, jak to učinil autor na str. 99, 147, 254, 269, 289, 300. Autor sám poznal nepraktičnost jich při dělení rejstříku, kde cituje podle posledního běžného čísla, což jest obtížné zvláště tam, kde vsuvka činí několik stran.

K práci své připojil autor velmi podrobný rejstřík, kde neobmezil se pouze na přehled jmen, nýbrž přihlédl i k věcem. V rejstříku tom uplatnila se zvláště rozsáhlá Sedláčková znalost historické topografie českých zemí. Pouze pokud se týče lužických míst, nelze souhlasiti s autorem. Autor totiž pravidelně uvádí je pod starými tituly na př. Lubraz, Summerfeld, Bischofswerd, Czuche a p., kdežto přece každý bude je hledati spíše buď pod novými německými Lieberose, Sommerfeld, Bischofswerda, Zauche anebo — což považují pro česká díla za lepší — pod srbolužickými Luboraz, Žemr, Biskopicy (ne Biskupice), Něwa (ne Niva) a p. Při tom je zároveň nutno přidržeti se jednoho nebo druhého způsobu pravidlem, neboť jinak, cituje-li se jednou pod slovanským názvem a podruhé pod německým a vzájemné odkazy chybí, užití díla se silně stěžuje. — Někde tato nedopatření povedou ke zmatkům, jako na př. Sare, Sohre, Žďár, Luž Zh[ořecko] a také pod Sohre etc. — Jedná se o Sohra, které jest dvojí, jedno na Zhořecku se srbským názvem Žarow, druhé na Budyšínku se srbským označením Ždžař. Podle souvislosti jde patrně o první Sohra, takže označení Žďár není správné.

Několika těmito upozorněními nemá snad býti dotčeno ceny a významu knihy Sedláčkovy. Jak již svrchu praveno, jedná se o velmi důležitý příspěvek k našim dějinám, v němž autor uložil velikou práci, o které m pracoval, jak patrně, s neobyčejnou pílí, a ve kterém sebral materiál nad obyčej hojný. Významu toho nedotknou se některá nedopatření svrchu uvedená, která při větších pracích podobných snadno se stanou. — Přejeme autorovi, aby mohl ještě dlouhou řadu prací z bohatého svého materiálu publikovati.

J. Kapras.

Čelakovský J., Registra soudu komorního z let 1519—1524. Archiv český sv. XXXII. V Praze 1915. Stran VI. a 731.

Veliký význam zápisů komorního soudu uznal již Palacký, vydav ve čtvrtém svazku Archivu českého (str. 263—328) vybrané nálezy jeho z let 1471—1479. Po smrti Palackého ujal se této látky převahou právně historické Čelakovský. Prozkoumaj ji důkladně sepsal monografii tohoto svého času nejvyššího královského soudu (Soud komorní za krále Vladislava II., Právník 1895; zvl. ot. str. 62) konkurujícího i se soudem zemským a přikročil k vydávání zachovaných památek jeho soustavným způsobem. Za života svého vydal zápisy komorního soudu z let 1472—1519 v Archivu českém VII. 446—568 (1887), VIII. 396—480 (1888), IX. 455 až 560 (1889), X. 441—560 (1890), XIII. 1—596 (1894), XIX. 1—475 (1901). Vydávání akt komorního soudu bylo jednou z posledních prací, kterou se Čelakovský krátce před svou smrtí zabýval. Jeho práci vytištěna ještě akta z let 1519—1524. Teprve nyní, rok po jeho smrti, vychází tento díl péčí redaktora Archivu českého profesora Friedricha, který opatřil ho krátkou předmlouvou a patrně, ač to zvláště neuvádí, sestavil rejstříky, velmi obšírné a podrobné. Dovídáme se zároveň z předmluvy, že professor Friedrich ukončí úkol, který si svého času Čelakovský při vydávání akt komorního soudu vytkl, a přivede vydání až do vymření rodu Jagelov-